

## RAKSTI

Regīna Kvašīte

## PAR LATGALI LIETUVISKI: VIETVĀRDU ATVEIDE



*Rakstā analizēti Latgales vietvārdi lietuviešu valodā. Pētījuma mērķis – noskaidrot, kādas ir šī Latvijas reģiona vietvārdu atveides un lietošanas tendences. Materiāls vākts no latviešu-lietuviešu un lietuviešu-latviešu vārdnīcām, no tūrisma ceļvežiem un informatīviem izdevumiem, kā arī publikācijām dažādos Lietuvas preses izdevumos. Ar aprakstošo un sastatāmo*

*metodi analizēta reģiona, pilsētu un apdzīvotu vietu, upju un ezeru, kalnu nosaukumu atveide, vietvārdu iekļaušana vārdnīcās un to lietošana.*

## ABOUT LATGALE IN LITHUANIAN: RENDERING PLACE-NAMES

*Rendering of foreign proper nouns as spelling of proper nouns of any language in a different language according to grammatical system and spelling rules of that language is an issue, which one has to deal with, when referring to foreign geographic objects in various publications. Theoretical approaches and their practical implementation differs in each country. In Lithuania there is a rule that foreign proper nouns in fiction, popular publications and publications addressed to children have to be spelled according to the pronunciation, but in other texts, such as scientific literature, advertising, information and special text in the language of origin. It must be said though, that these requirements are not always precisely met in practice, so there is a large variety of foreign proper names. This often leads to frustration and occasionally in the community rather sharp debate is breaking out on these issues. While the view on rendering of the Latvian language proper names in Lithuania is different: they are written in Lithuanian according to pronunciation resp. Lithuanized. However, difficulties arise in practice, when theoretical approaches have to be implemented. In addition, it should be stated that original spelling of proper names is increasingly encountered.*

*Article addresses Lithuanian use of place-names for one of the Latvian regions – Latgale. Purpose of the study – to find out what are trends in use of the Latgale place-names. Analysis is performed, what place names of Balvi, Daugavpils, Krāslava, Ludza, Preiļi and Rēzekne are included in editions of bilingual dictionaries: Latvian-Lithuanian, 1977 and 2003,*

and Lithuanian-Latvian, 1964 and 1995, and how these have to be used in travel guides and newsletters about the region, as well as in the Lithuanian press. Mainly newspapers in Siauliai district and city, some republican newspapers and magazines, as well as tourist guides are analyzed. From these editions attempts have been made to get as much as different information as possible resp. not taking into account the frequency of use of the place-names. The research was carried out by the descriptive and item methods, but data from dictionaries are not computed.

Latvian place-names usually are reproduced in Lithuanian in two ways: 1) those Lithuanian forms are given, which are used by local Lithuanians and 2) transcribed Latvian forms – when there are no Lithuanian forms or if they are not sufficiently tested, are infrequent. One part of the Lithuanized names are those known and used by the majority of Lithuanians, for example, Daugpilis (in Latvian Daugavpils). Unlike other Latvian place names, there are more names in Latgale that have to be used in Lithuanized forms because of its historical development path, which has been different from the rest of Latvia. This can be explained by the historically developed community with Lithuania, therefore also in their rendering traditional forms are common, an opportunity exists to select from several parallel forms.

Analysis of materials of the Latvian-Lithuanian and the Lithuanian-Latvian dictionaries are indicative of names from various semantic groups of Latgale place-names – towns and settlements, rivers and lakes and mountains - included in all four dictionaries. But apparently the size of section of the names of geographical objects has been of considerable significance. In Latvian-Lithuanian dictionaries these parts are larger, therefore there are more Latvian place-names in them: respectively, 562 Latvian place-names and 98 are from Latgale (LLKŽ 1977) and 231, of which 41 are from Latgale (LLKŽ 2003). A factor of no less importance, which could affect the number of place-names – language for translation wherefrom the dictionary is intended resp. there are more Latvian place-names is dictionary to translate from Latvian. While in the Lithuanian-Latvian dictionary in total there are 39 Latvian place-names, and only 4 from Latgale (LLV 1964), but in the latest edition 98 Latvian and 24 of them are place-names from Latgale (LLV 1995). It is also noted that this dictionary is not always exactly pointing to the object designated by the specific place-name - sometimes restricted to a single indication.

Name of the region in Lithuanian may be reproduced in two ways, but more popular is the traditional form of Latgala. Only in certain press publications form Latgalė is found, but in the symbolic names Latvian form Latgale is used.

Names of Latgale towns and settlements are recorded in dictionaries both in traditional and reproduced forms (often referred to more than one), but their practical use still tends to be

*inaccurate, since obviously theoretical approaches are insufficiently taken into consideration, as well as dictionaries are used. In the press we have to come into contact with declension problem of incorrectly reproduced (or even non-Lithuanized) place-names, as well as incorrect rendering of individual letters. There are comparatively many distortions of place-names in travel guides.*

*There are very few semantic groups of the river and lake names in the place-name dictionaries (only in the 1977 Latvian-Lithuanian dictionary there were 35 of them). While in the press and travel guides their numbers are much higher, especially wide spectrum is for the names of lakes (apparently attempts are made to show that Latgale is really the land of lakes).*

*Mountain names, although there are not many of them, are reproduced in a particularly creative way: both translation and original form reproduced side by side. Various forms of the same name are found, but not all of them meet the theoretical rendering rules. It could also be affected by the existence of versions in Latvian.*

## Ievads

Dažādās publikācijās, minot citvalstu ģeogrāfiskos objektus, nākas sastapties ar nepieciešamību tos nosaukt resp. rakstīt savā valodā. Citvalodu īpašvārdu (onīmu) atveide ir kādas valodas īpašvārdu rakstība citā valodā saskaņā ar šīs valodas gramatisko sistēmu un pareizrakstības noteikumiem (VPSV 2007: 165), taču katrā valstī atšķiras gan teorētiskās nostādnes, gan to praktiskā īstenošana. Lietuvā Valsts lietuviešu valodas komisija (VLVK, liet. *Valstybinė lietuvių kalbos komisija*) reglamentē, ka citvalodu īpašvārdi daiļliteratūrā, populāros un bērniem adresētos izdevumos rakstāmi pēc izrunas, taču citos tekstos, piemēram, zinātniskajā literatūrā, reklāmas, informācijas un speciālos tekstos oriģinālvalodā (Dobeliene 1998: 67). Jāsaka gan, ka šīs prasības ne vienmēr tiek precīzi ievērotas, tāpēc praksē vērojama liela citvalodu īpašvārdu dažādība. Bieži vien tas izraisa neapmierinātību un laiku pa laikam sabiedrībā joprojām izceļas samērā asas diskusijas par šiem jautājumiem. Tam veltīta pat atsevišķa grāmata, kuras autors par īpašvārdu rakstīšanu oriģinālvalodā runā kā par lietuviešu valodas nodevību (Urbutis 2007), kaut gan Lietuvā ir arī ne mazums šādas pieejas piekritēju.

Skatījums uz latviešu valodas īpašvārdu atveidi Lietuvā ir atšķirīgs un minētās diskusijas vismaz pagaidām to skar maz, jo lietuviski tie tiek rakstīti pēc izrunas resp. lietuviskoti. Šī nostādne gan nav speciāli atrunāta minētajā lēmumā, taču izsecināma no turpat tālāk sniegtā apraksta, kā lietot adaptētu personvārdu un vietvārdu galotnes (Dobeliene 1998: 69–70), kā arī lēmuma grozījumos (Smetonienė 2004). Taču grūtības rodas praksē, kad teorētiskās nostādnes jāīsteno. Turklāt jākonstatē, ka arvien biežāk nākas sastapties ar īpašvārdu oriģinālrakstību,

piemēram, uz to pāriet daiļliteratūras tulkojumu izdevēji – grāmatu autoru vārdus un uzvārdus raksta latviešu valodā.

Salīdzinājumam jāatgādina, ka latviešu valodā kopumā citvalodu īpašvārdu atveide ir atrisināta un teorētiski grūtības nerada, jo nostādnes skaidras: gan personvārdi, gan vietvārdi parasti latviskojami pēc izrunas. Lai atvieglotu šo uzdevumu, kopš 1960. gada tiek izdotas svešvalodu īpašvārdu atveides instrukcijas, par šiem jautājumiem teorētiskā un praktiskā skatījumā publicēts ne mazums rakstu (sk. jaunākos publicējumus Latvijā – Ahero 2006; Balode 2009; Balode 2010; Bankava 2004; Salmiņa 2009; Staburova 2006 u. c.). Reizēm diskusijās Lietuvā tiek akcentēta Latvijas nostāja šajos jautājumos: to kā pozitīvu piemēru min tās piekritēji, savukārt kritiķi – kā negatīvu (dažkārt dēvē par vienīgo valsti, kur tik patvaļīgi rīkojas ar citvalstu īpašvārdiem). Pēdējā laikā gan arī Latvijā izteiktas pārdomas par šiem jautājumiem, piemēram, valodnieka Ojāra Buša *attieksme pret šobrīd spēkā esošajiem citvalodu personvārdu latviskās atveides principiem ir visai kritiska* (Bušs 2008: 95). Taču turpat tālāk atzīts, ka *sekot alternatīvajam principam – oriģinālrakstības citējuma principam – nav atļauts, un šķiet arī ļoti apšaubāms, vai strauja principu maiņa [autora izcēlums – R. K.] un pāreja uz citvalodu īpašvārdu oriģinālrakstību būtu labs risinājums. Var diezgan droši prognozēt (un par to liecina arī lietuviešu pieredze, kas līdzīgu pāreju tika īstenojusi 20. gadsimta 90. gados), ka vismaz pirmajā laikā (t. i., pirmajos 10–15 gados) būtu diezgan lielas jukas, jo valodā tradicionālajā atveidojumā jau ir nostabilizējušies tūkstošiem īpašvārdu* (Bušs 2008: 95–96). Kaut runa ir galvenokārt par personvārdiem, teikto tikpat labi var attiecināt uz vietvārdiem.

Rakstā aplūkota viena Latvijas reģiona – Latgales – vietvārdu lietošana lietuviešu valodā. Pētījuma **mērķis** – noskaidrot, kādas ir Latgales vietvārdu lietošanas tendences. Analizēts, kādi sešu Latgales rajonu<sup>1</sup> – Balvu, Daugavpils, Krāslavas, Ludzas, Preiļu un Rēzeknes – vietvārdi iekļauti divvalodu vārdnīcas: latviešu-lietuviešu 1977. un 2003. gada un lietuviešu-latviešu 1964. un 1995. gada izdevumos, kā tie lietojami tūrisma ceļvežos un informatīvos izdevumos par reģionu, kā arī Lietuvas presē (galvenokārt Šauļu apriņķa laikrakstā *Šiaulių kraštas* [ŠK] un pilsētas laikrakstā *Šiaulių naujienos* [ŠN], arī laikrakstos *Lietuvos rytas* [LR] un *Mokslo Lietuva* [ML], ceļojumu žurnālā *Kelionės ir pramogos* [KP] un žurnālā *Veidas* [V]), kā arī vairākos tūrisma ceļvežos (sk. avotu sarakstu). No šiem izdevumiem mēģināts iegūt pēc iespējas vairāk atšķirīgas informācijas resp. nav ņemts vērā vietvārdu lietošanas biežums. Pētījums veikts ar aprakstošo un sastatāmo metodi, bet divvalodu vārdnīcās iekļautie vietvārdi pa semantiskajām grupām arī saskaitīti.

<sup>1</sup> Materiāls sāks vākt pirms Latvijas teritorijas iedalījuma novados, tāpēc par pamatu saglabāts administratīvais dalījums Latvijas plānošanas reģionos līdz 2009. gada 1. jūlijam.

## Latvijas vietvārdu atveide lietuviešu valodā

No visiem latviešu īpašvārdiem visvairāk uzmanības līdž šim ir bijis veltīts personvārdu (antroponīmu) atveidei lietuviešu valodā, bet Latvijas vietvārdi (toponīmi) tikai reizēm nonākuši valodnieku interešu lokā (Baluodē, Garšva 1985; Kvašytė 2003; Kvašite 2005; 2008). Arī pati vietvārdu grupa nav viendabīga: tie ir gan pilsētu un apdzīvotu vietu nosaukumi, gan upju un ezeru nosaukumi (hidronīmu paveidi – potonīmi un limnonīmi), gan kalnu nosaukumi (oronīmi), savukārt pēc tā, kādu objektu nosaukumi tiek analizēti, var runāt par makrotoponīmiem un āru vārdiem (mikrotoponīmiem) (VPSV 2007: 225; 47). Reizēm no piederības vienai vai otrai semantiskajai grupai atkarīga atveide. Taču vēl svarīgāks ir skatījums uz citvalodu vietvārdiem kā eksonīmiem (*vietvārds, kas ir no ģeogrāfiskā objekta nosaukuma oriģinālrakstības atšķirīgs atveidojums citā valodā* (VPSV 2007: 102) un endonīmiem (*vietvārds, kas ir kāda ģeogrāfiskā objekta nosaukuma oriģinālrakstībai identisks atveidojums citā valodā* (VPSV 2007: 106)), kuru atveide parasti nesagādā grūtības. Skatoties no lietuviešu valodas pozīcijām, Latvijas vietvārdu kopumā var atrast gan eksonīmu (to ir vairāk), gan endonīmu paraugus.

Lietuviešu valodā Latvijas vietvārdi parasti atveidojami divējādi: 1) minētas lietuviešu formas, ko lieto vietējie lietuvieši un 2) transkribētas latviešu formas – ja lietuvisko formu nav vai arī tās nav pietiekami pārbaudītas, ir maz izplatītas Daļa lietuviskotu nosaukumu ir tādi, ko zina un lieto vairums lietuviešu, piemēram, *Daugpilis* (latv. *Daugavpils*) (Baluodē, Garšva 1985: 64). Kaut arī kopējās visu Latvijas vietvārdu atveides nostādnes ir vienādas, Latgales reģionā sastopams samērā daudz tieši pirmās grupas vietvārdu resp. tādu, kuri tiek dēvēti senākos šo vietu lietuviskos nosaukumos. *Tīri lietuviski ir to vietu, kuras atradās lietuviešu etnogrāfiskajās teritorijās vai pat Kauņas guberņā, nosaukumi: Aknysta, Garšvinē, Neretos, Skyronys<sup>2</sup>, Subačius, Uodegēnai u. c. Šajos gadījumos lietot no latviešiem pārņemtās formas (Aknystē, Garsenē, Nereta, Škiranai, Subatē, Vuodigēnai utt.) nav obligāti, vēl jo vairāk tāpēc, ka latvieši šajās vietās sāka apmesties tikai pēc 1850. gada* (Baluodē, Garšva 1985: 64). Svarīgi, ka lietuviskās formas plašāk zināmas Lietuvas iedzīvotājiem un pazīstamas no rakstiem (kā redzams no citāta, runa ir galvenokārt par Zemgales un Latgales vietvārdiem, kuru formas ir lietuviskākas salīdzinājumā ar citu Latvijas reģionu vietvārdiem). Tikai jāņem vērā, ka *presē biežāk nonāk lielāku vietu nosaukumi, bet ciemi tiek minēti mazāk vai arī vispār netiek minēti* (Baluodē, Garšva 1985: 65), tāpēc to nosaukumi ir vai nu jāzina, vai precīzi jāatveido, ņemot vērā spēkā esošās normas.

<sup>2</sup> Visi četri vietvārdi ir no Zemgales (par to plašāk sk. Kvašite 2008).

## Reģiona nosaukums

Visās minētajās divvalodu **vārdnīcās** atrodams reģiona nosaukums, taču latviešu–lietuviešu vārdnīcu autori piedāvā tikai vienu resp. tradicionālo formu *Latgala*<sup>3</sup> (LLKŽ 1977: 743; 2003: 803), savukārt vienā lietuviešu–latviešu vārdnīcā ir forma *Latgalē* (LLV 1964: 851), bet jaunākajā iekļautas abas formas – gan *Latgala*, gan latviešu vietvārdam tuvāka *Latgalē* (LLV 1995: 602).

Pārlūkotajos **tūrisma ceļvežos** lietuviešu valodā lietojams nosaukums *Latgala*, turklāt jāsecina, ka šī forma arī pareizi locīta (tā kā galotne *-a* ir raksturīga arī lietuviešu valodas lietvārdiem, nerodas nekādas grūtības šādu pareizi atveidotu vietvārdu locīt): *L a t g a l a – žydrujų ežerų kraštas. Taip L a t g a l a vadinama Latvijoje (..)*! P 14; *1786 metais ji [Kraslavos bažnyčia] tapo L a t g a l o s katalikų vyskupo sostu.* P 14; *Siūlome pažinti Baltijos ežerų kraštą – L a t g a l q Latvijoje ir Rytų Aukštaitiją Lietuvoje.* LA; *Daugiausia katalikų gyvena L a t g a l o j e, pačiuose šalies rytuose.* S 17.

Lietuvas **presē** no divām iespējamām reģiona nosaukuma formām sastopama galvenokārt *Latgala*: *L a t g a l a ilgokai buvo Pskovo itakoje (..)*. ML 2009 10 15; *Be visokių duonos istorijų, čia [Agluonos duonos muziejuje] bus galima paragauti tradicinių L a t g a l o s krašto valgių.* V 2009 05 18, 77; *Pakeliauti po L a t g a l q traukė noras iš naujo atrasti tokių artimų Latviją <...>.* KP 2010/08, 58. Taču reizēm tiek lietota forma ar lietuvisko galotni *-ė* *Latgalė*, kas arī praksē nekādas grūtības nesagādā: *Anot B. Paševicos, Rezeknės [= Rēzeknės]<sup>4</sup> krašte nedarbo lygis viršijo 30 procentų, L a t g a l ė j e – 20.* ŠK 2009 12 09. Izdevās atrast dažus piemērus, kad minētais vietvārds izmantots citos īpašvārdos – simboliskajos nosaukumos. Atbilstoši nostādnei, ka simboliskie nosaukumi rakstāmi oriģinālvalodā (Dobelienē 1998: 73), tā tiek darīts arī ar nosaukumu *Latgale*: *Čempionato bronzos medalius iškovojo pirmenybių debutantė Daugpilio „L a t g a l e“ ekipa (..)*. LR 2006 03 22.

## Pilsētu un apdzīvotu vietu nosaukumi

Šīs semantiskās grupas vietvārdi dominē visās divvalodu **vārdnīcās**. *Lietuviešu–latviešu vārdnīcas* 1964. gada izdevumā visi citvalstu ģeogrāfiskie nosaukumi sakārtoti kopējā alfabētā

<sup>3</sup> Rakstā tiks minēti tikai Latgales ģeogrāfiskie nosaukumi lietuviešu valodā, ja plašākai analīzei vai sastatījuma nav nepieciešams latviskais vietvārds.

<sup>4</sup> Kļūdaini atveidotie īpašvārdi, pat ja tie nav rakstā analizējamo objektu nosaukumi, citētajos piemēros laboti.

(LLV 1964: 842–860). Starp apmēram 40 Latvijas vietvārdiem<sup>5</sup> tikai viens ir no Latgales – pilsētas nosaukums *Daugpilis*. Savukārt 1995. gada vārdnīcā, kur pavisam iekļauti 98 Latvijas vietvārdi (šeit jau atsevišķi izdalīti Lietuvas un Latvijas ģeogrāfiskie nosaukumi (LLV 1995: 601–602)), ir 14 Latgales pilsētu un apdzīvotu vietu vārdi. Pārsvārā minētas Latgales rajonu pilsētas (*Balvai*, *Daugpilis*, *Kraslava*, *Ludza*, *Preilīai*, *Rēzeknē*) un dažas citas apdzīvotas vietas, kuras dažādu iemeslu dēļ varētu būt svarīgas lietuviešu lasītājam, piemēram, *Agluona* kā nozīmīgs kristietības centrs, *Zilupē* kā Krievijas pierobežas pilsēta, vēl seno etnogrāfisko zemju vietvārdi – tradicionālā forma *Ilūkšta* (sal. latviešu *Ilūkste*) un *Subatē*, kā arī pilsētas nosaukums *Lyvanai*. Taču šajā vārdnīcā atrodami arī divi nosaukumi, kuru atveide nesagādā nekādas grūtības: endonīmi *Ludza* un *Malta* (šo vietvārdu var tikai sajaukt ar homonīmu salas nosaukumu, taču ar atveidi tam nav nekāda sakara). Turklāt vārdnīcas autori norāda, ka tas ir pilsētas<sup>6</sup> nosaukums, kaut tā sauc arī upi. Šāda pieeja – ka minēta tikai viena no vairākām semantiskajām grupām – kopumā raksturīga šai vārdnīcai<sup>7</sup>, taču, atveidojot tos lietuviešu valodā, arī tam nav lielas nozīmes – parasti nosaukuma forma neatšķiras.

1977. gada latviešu-lietuviešu vārdnīcā pavisam kopējā alfabēta secībā iekļauti apmēram 562 Latvijas vietvārdi, no tiem 60 ir Latgales pilsētu un apdzīvotu vietu nosaukumi (LLKŽ 1977: 731–758), bet jaunākajā izdevumā (LLKŽ 2003: 802–804) no 232 Latvijas ģeogrāfiskajiem nosaukumiem 31 (tematiski divas grupas – 26 pilsētu un apdzīvotu vietu un 5 to daļu nosaukumi). Salīdzinot ar jaunāko vārdnīcas izdevumu, pirmajā nebija triju Daugavpils daļu nosaukumu (minēta tikai *Gryva*) un vietvārdu *Laukesa*, *Naujinis*, *Uodegēnai*, kā arī *Silajanīai* un *Vecpilis*. Savukārt 2003. gada izdevuma sastādītāji atteikušies no tādiem vietu vārdiem kā *Audrinīai* (kaut gan vietvārda ar izskaņu *-īni* atveide bieži sagādā grūtības; sal. latv. *Audriņi*), *Baltinava*, *Dvietē*, *Eglainē*, *Feimānai*, *Felicianova*, *Indra*, *Lyksna*, *Nautrēnai*, *Ornicānai*, *Pasienis* (vīriešu dzimtes lietvārds; sal. latv. *Pasīene*), *Pilda*, *Rudzētai*, *Rugajai*, *Rundēnai*, *Spruževa*, *Tilža*, *Vecslabada*, *Višķiai*. Interesanti, ka 1977. gada vārdnīcā līdzās rajonu centru nosaukumiem kā patstāvīgas vienības ierakstīti arī attiecīgo rajonu nosaukumi: *Balvų rajonas*, *Daugpilio rajonas*, *Kraslavos rajonas*, *Ludzos rajonas*, *Preilių rajonas* un *Rēzeknės rajonas*. Tādā veidā vārdnīcu autori atspoguļojuši, kā locīt lietuviski atveidotos vietvārdus vārdkopās. 2003. gada vārdnīcā minēti arī vairāku mazāku apdzīvotu vietu

<sup>5</sup> Reizēm grūti noteikt, vai konkrētais vietvārds attiecināms uz Latviju, piemēram, *Baltijas jūra*, *Baltijas valstis* (tie netika pieskaitīti), *Priekule*, *Seda* (tādas pilsētas ir arī Lietuvā), *Venta* (tāda upe ir arī Lietuvā) u. tml.

<sup>6</sup> Vārdnīcas izdošanas laikā Malta bija pilsētiemats, savukārt tagad tās statuss – ciems.

<sup>7</sup> Ja bija zināms, ka konkrētais vietvārds pieder vairākām semantiskajām grupām, tas arī tika iekļauts abās grupās.

nosaukumi, turklāt daži no tiem tikai tradicionālās formā (*Kalkuonē*; sal. *Kalkūnai* LLKŽ 1977) (latv. *Kalkūne*), *Laukesa* (latv. *Laucese*), *Medumas*<sup>8</sup> (latv. *Medumi*; sal. LLKŽ 1977 latviešu valodā ir forma *Medums*), *Naujinis* (latv. *Naujesne*), *Ciskodas* (sal. *Tiskadai* LLKŽ 1977; latv. *Tiskādi*), *Uodegēnai* (latv. *Vodigēni*). Citi nosaukti vairākās, parasti tradicionālā un atveidotā formā vai divējādās tradicionālās formās, piemēram, *Alūksta*, *Ilūkšta* (sal. *Ilūkste* LLKŽ 1977; latv. *Ilūkste*), *Izvaltas*, *Užvalda* (latv. *Izvalta*), *Subatē*, *Subačius* (latv. *Subate*). No pilsētu daļu nosaukumiem minēti Daugavpils vietvārdi *Cietuoksnis*, *Esplanadē* (tāds pats nosaukums ir arī Rīgā), *Gryva*, *Mežciemis* un nepareizi atveidotais vietvārds *Gajuokas* (sal. latviešu forma *Gajoks* izrunājama ar *o*). Acīmredzams, ka 2003. gada vārdnīca papildināta galvenokārt ar tradicionālajām formom un/vai paralēlformām, kuru nebija agrāk.

Neliels Latvijas vietvārdu lietuvisko atveidojumu saraksts (ar latviskām un krieviskām vietvārdu formām un konkrēta Latvijas rajona norādi, kas ļauj nekļūdi identificēt vietvārda piederību Latgalei) publicēts valodnieku Laimutes Balodes un Kazimiera Garšvas (*Kazimieras Garšva*) raksta pielikumā (Baluodē, Garšva 1985). Sarakstā atrodami 54 Latgales pilsētu un apdzīvotu vietu nosaukumi, vēl 3 paskaidrojumos (citu semantisko grupu vietvārdi tajā nav iekļauti). Kā liecina šī materiāla analīze, Latgalē ir vietas, kuru nosaukšanai lietuvieši var izvēlēties no diviem vai pat trim nosaukumiem, piemēram, *Kalkuonē*, *Kalkūnai* (latv. *Kalkūne*); *Kalupē*, *Kalupis* (latv. *Kalupe*); *Karsava*, *Karšuva*; *Kraslava*, *Krosluva*; *Lyvanai*, *Lyvonai* (abos gadījumos otrā atveides formas pamatā ir bijusi izloksne); *Skrudaliēna*, *Skrudelynē* (latv. *Skrudaliēna*); *Ilūkšta*, *Alūksta*, *Alūkšta* (latv. *Ilūkste*). Reizēm lietuviešu nosaukums tiek pārņemts latviešu valodā, piemēram, *Misiūnai* (latv. *Misjūni*), *Vanagišķiai* (latv. *Vanagišķi*). Latviešu un lietuviešu nosaukumu atšķirības izpaužas arī gramatiski: eksistē sieviešu un vīriešu dzimtes paralēlformas – *Dvietē*, *Dvietas* (sal. latv. *Dviete*); var būt mainīta dzimte, piemēram, *Subačius* (latv. *Subatē*), *Naujinis* (latv. *Naujēne*), tradicionālā lietuviešu forma ir ar galotni *-ē*: *Baltmuižē* (latv. *Baltmuiža*), *Tilžē* (latv. *Tilža*). Šis lietuviskotais vietvārds ir homonīms senajam Kaļiņingradas apgabala pilsētas Sovetskas nosaukumam, kaut gan vārdnīcās ir atrodams endonīms *Tilža* (LLKŽ 1977). Fiksēti arī nosaukumi, kuros lietuviešu valodā jāatveido mīkstinātie līdzskaņi (*Preiliai*, *Priekuliai*, *Viliaka*, *Vilianai*, *Žyguriai*) vai garie patskaņi (*Rudzētai*, *Gryva*, *Lyksna*).

Pilsētu un apdzīvotu vietu nosaukumi visbiežāk sastopami arī **tūrisma ceļvežos**. Te ir gan labi zināmi, vārdnīcās iekļauti vietvārdi, gan mazāku vietu nosaukumi, kurus autoriem nākas atveidot atbilstoši kopējām likumsakarībām, par kurām var uzzināt VLVK norādījumos

<sup>8</sup> Pēc nomenklatūras vārda *miestas*, kurš lietuviešu valodā ir vīriešu dzimtes, arī citvalstu pilsētu nosaukumi reizēm atveidoti vīriešu dzimtes vienskaitlī.



(Dobelienė 1998; Smetonienė 2004) vai atseviškās publikācijās (Girdenis 2006; Kvašytė 2003). Daudzos gadījumos Latgales vietvārdi atveidoti precīzi: *Kiekvienais metais rugpjūčio 15 d., per Žolinę, Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų dieną, Agluonos katedra sutraukia daugiau nei 200 000 tikinčiųjų. 1993 m. Agluonoje lankėsi Popiežius Jonas Paulius II.* S 17; *Latvijoje labai mėgiamos sūrio šventės. Pati žymiausia – Preilių sūrio šventė.* S 18; *Šiandien stiklo fabrike Lyvanuose kiekvienas pats gali savo akimis stebėti, kaip randasi stiklo dirbiniai.* P 14; *O mūsų dienomis Kraslavos rajonas išgarsėjo egzotika – Ruobežniekų valsčiuje “Viesturiuose” yra stručių ferma.* P 14; *Daugpilis – Randenė – Sventė (Sventės katalikų kapinėse yra Latvijos išvadavimo kovose kritusių lietuvių karių kapų, vienas karys palaidotas prie Sventės katalikų bažnyčios tvoros vakarų pusėje) – Sventės ežeras – Ilūkstė – Pilskalnės Siguldinīa – Eglainė (Senojo Stenderio gimtieji namai) – Červonkos kapai (lietuvių karių kapai su paminklu) – Subatė (katalikų kapinėse dviejose vietose palaidota 10 Latvijos išvadavimo kovose kritusių Lietuvos armijos karių) <...>.* P 14. Latvijas-Lietuvas pārrobežas sadarbības projekta ietvaros izdotajos bukletos arī ir daudz Latgales vietvārdu un daļa no tiem atveidota precīzi: *Ilūkstēs (Alūkstos) katalikų bažnyčia* T; *Vilakos katalikų bažnyčia* T. Taču nepatīkami pārsteidz tik jaunos izdevumos ne vienu vien reizi konsekventi sastopamā kļūdaina ģenitīva forma *Balvių* [= *Balvų*; latv. *Balvi*] LA 4; 18; 34; *Balvių kraštos muziejus*; *Balvių dvaro pastatai* T, *Poilsiavietė prie Balvių ežero* T, kā arī citas kļūdas.

Lietuvas presē sastopami pareizi atveidoti Latgales pilsētu un citu apdzīvotu vietu nosaukumi (tas īpaši attiecas uz plašāk zināmiem vietvārdiem, kuru atveide nostiprinājusies): *Nuostolių patyrė ir Madonos* [= *Maduonos*], *Jekabpilio* [= *Jėkabpilio*], *Daugpilio bei Aizkrauklės rajonų ūkininkai.* ŠK 2005 05 31; *Keturi mirtinai sušalę asmenys buvo rasti Rygoje, kiti du mirė Preilių ir Liepojos rajonuose.* ŠK 2006 01 21; *Kuo skiriasi latviška duona nuo lietuviškos, sužinosime Agluonos duonos muziejuje <...>.* V 2009 05 18, 77; *Kraslava – latviškosios Romeo ir Džiuljetos dramos miestas.* KP 2009/3, 31; *Ilūkstės miestelis nelabai kuo skiriasi nuo Lietuvos pasienio gyvenviečių <...>.* KP 2007/10, 72; *Ties Medumu pasukame į kairę <...>.* KP 2007/10, 72; *Obelių-Subatės pasienio kontrolės punkte eilėje stovėjo 80 automobilių <...>.* ŠN 2006 11 25. Taču jāsaprot, ka presē nākas saskarties ar nepareizi atveidotu (vai vispār nelietuviskotu) vietvārdu locīšanas problēmu. Bieži vien tie netiek locīti: *Originaliųjų suvenyrų, išpuoštų varnelėmis, teks ieškoti Peterio* [= *Pėterio*] *Gailumo keramikos dirbtuvėse, nuvykus į Jaungailumai* [= *Jaungailumų*] *gyvenvietę Rėzeknės* [= *Rėzeknės*] *rajone.* V 2009 05 18, 77; *Už 10 km nuo Pilskalnės pasiekiamo Laši* [= *Lašių*] *dvarvietę.* KP 2007/10, 74; *Tokiu būdu diskriminuojami ne tik Lietuvos, bet ir*

kitų valstybių vežėjai, kurie šiuo metu laukia įvažiavimo į Latvijos teritoriją *Smėlynės-Medumi* [= *Medumo* vai *Medumų*, ja šis vietvārds būtu atveidots daudzskaitlī] *pasienio ruože*. ŠN 2006 11 28; *Lietuvos vežėjų asociacijos „Linava“ duomenimis, sekmadienio rytą Terechovo* [= *Terechovos*; latv. *Terehova*] *pasienio poste laukė apie 1300 vilkų, dar maždaug 600 vilkų stovi Grebnevo* [= *Grebnevos*; latv. *Grebņeva*] *pasienio poste*. ŠK 2009 12 21. Latgales vietvārds lietuviešu valodā ir nepareizi atveidoti latviešu garie patskaņi vai divskanis, ko rakstos apzīmē ar burtu o: *Pilskalnės Siguldina* [= *Pilskalnės Siguldinia*; latv. *Pilskalnes Siguldiņa*] – tai buvęs sėlių gynybinis, kultūrinis ir religinis centras <...>. KP 2007/10, 74.

Jāatzīst, ka īpaši daudz ir kļūdainu nosaukumu *Aglona* un *Rēzekne* lietošanas gadījumu (gadās arī viena teksta vai pat viena teikuma ietvaros): *Pasiekus Rēzeknē* [= *Rēzeknē*], *saulē apšviečia auksinį kryžių, iškilusį virš paminklo „Vieningi dėl Latvijos“* KP 2010/08, 61; *Leidiniai* [„Eksporto ir importo operācijas Latvija-Baltarusija-Lietuva“] *buvo platinami baigiamosios konferencijos Rēzeknėje* [= *Rēzeknėje*] (*Latvija*) *dalyviams* ŠN 2006 09 25; *Su Vilniaus mokytojų namų turistų klubo lankantis Aglonoje, gidas papasakojo, kad galimoje Mindaugo kapavietėje senoliai tikrai dar dėdavo gėles. Nuorašas, kuris publikuojamas ne tik minėtuose docento* [Alvydo Butkaus] *straipsniuose ir knygoje, bet ir buklete apie Aglonos* [= *Agluonos*] *katedrą, skamba gana įtikinamai*. ML 2009 10 15. Pārsteidza negaidīts un vēl apspēlēts piemērs ceļojumu žurnālā, kur autors vienu raksta *Trys dienas Latvijoje* nodaļu nosaucis *Preila, bet ne prie jūros* un sāk to ar šādu teikumu: *Dar vienas „lietuviškas“ vietovardis – Preila*. KP 2010/08, 59. Pie Baltijas jūras Lietuvā patiešām ir tāda vieta, taču jāņem vērā, ka Latgales vietvārds ir vīriešu dzimtes daudzskaitlinieks un lietuviski tas atveidojams daudzskaitlī *Preiliai* (par to informāciju var atrast arī lietuviešu vārdnīcās; sk. VŽ 2002: 298).

### Upju un ezeru nosaukumi

Visās vārdnīcās ir fiksēti arī hidronīmu semantiskās grupas vietvārdi, taču to skaits jūtami atšķiras. Piemēram, jaunākajā latviešu-lietuviešu vārdnīcā ir 8 nosaukumi, no tiem 5 ezeru nosaukumi (LLKŽ 2003: 802–804). Toties daudz lielāks ir bijis šīs semantikas vietvārdu skaits 1977. gada vārdnīcā: 8 upes *Aiviekstē, Dvina, Indra, Laukesa* (latv. *Lauķesa*), *Malta, Rēzeknē, Tirza, Tilža* (vairāku no tām nosaukumi sakrīt ar pilsētu nosaukumiem, kas ne vienmēr atspoguļots vārdnīcā) un 37 ezeri, piemēram, *Dagdoss ezers, Drydžio ezers* (latv. *Dridzis, Dridža ezers*; sastopama arī forma *Drīdža*), *Ežezers* (latv. *Ežezers*), *Feimanijs ezers, Ilzo (Ilžo)*

ežeras (latv. *Ilzas (Ilžas) ezers*), *Lubano ežeras* (latv. *Lubānas ezers*)<sup>9</sup>, *Ludzos ežeras*, *Medumo ežeras*, *Pildos ežeras*, *Raznos ežeras*, *Tiskado ežeras* (latviskie šī ezera nosaukumu varianti ir dažādi: *Tiskādu ezers* (arī *Tiskada ezers*, *Ciskodu ezers*, *Ciskada ezers*, *Tiskāda ezers*, *Tiskades ezers*) (W), *Viliakos ežeras*, *Višķu ežeras*, *Ziležeris* (latv. *Zilezers*) (LLKŽ 1977).

Savukārt lietuviešu-latviešu vārdnīcās Latgales hidronīmu ir pavisam maz: 1964. gada vārdnīcā tikai divi tās pašas upes nosaukumi (*Dauguva* un *Dvina*) un viens ezera nosaukums (*Lubano ežeras*) (LLV 1964). Jaunākajā izdevumā šī semantiskā grupa mazliet papildināta. Bez jau minētās Daugavas ir iekļautas vēl divas upes – *Aiviekstē* un *Dubna* –, kā arī 5 ezeru nosaukumi (gan ar nomenklatūras vārdu *ezers*, gan bez tā): *Cirytis*, *Ciryčio ežeras*; *Dridzis*, *Dridzio ežeras*; *Lubanas*, *Lubano ežeras*; *Raznos ežeras* un *Višķu ežeras* (LLV 1995).

**Tūrisma ceļvežos** atrasti lielāko Latgales reģiona upju un ezeru nosaukumi: *Dar kadaise Dauguvos upe, ant kurios išaugo Rygos miestas, keldavosi į Konstantinopolį keliaujantys Skandinavijos vikingai ir variagai*. S 2; *Tarp jų du didžiausi, turtingiausi žuvų Latvijos ežerai – Razna ir Lubanas [= Lubanas], taip pat kiti itin tinkantys meškerioti bei poilsiauti*. P 14. Taču reizēm sastopami arī mazāk zināmi: *Daugpilis – Randenė – Sventė (Sventės katalikų kapinėse yra Latvijos išvadavimo kovose kritusių lietuvių karių kapų, vienas karys palaidotas prie Sventės katalikų bažnyčios tvoros vakarų pusėje) – Sventės ežeras <...>* P 14. Īpaši daudz šīs grupas vietvārdu atrasts Latvijas-Lietuvas pārrobežu sadarbības projekta izdevumos, piemēram, *Akmenupė* (latv. *Akmeņupe*) LA 84; *Drydzio ežeras* LA 86 (sal. *Dridzis*, *Dridzio ežeras* LLKŽ 1977, taču, ja ņemtu vērā nosaukuma *Drīdža ezers* atveidojumu, saknē varētu būt arī garais patskanis); *Nirzos ežeras* LA 88; *Struopų ežeras* LA 82; *Zvirgzdenės ežeras* LA 81; *Ežėžeris* LA 82 (sal. *Ežezerys* LLKŽ 1977). Diemžēl šajos izdevumos tie ir arī kļūdaini atveidoti, piemēram, *Balvių [= Balvų] ežeras* T; LA 80. Savukārt upju nosaukumi fiksēti divējādi: lietuviskoti vai upju nosaukumiem, kuri latviešu valodā ir salikteni, pievienots nomenklatūras vārds *upe* (pirmais komponents locīts), tikai ne vienmēr precīzi atveidoti latviešu burti: *Pelnupė* LA 81 vai *Pelnupės upė* T; *Bolupės [= Buolupės] upė* T.

**Presē** kopumā vērojama samērā liela hidronīmu dažādība, tiesa gan, atrasts tikai viens upes nosaukums: *Mus supra nuostabi panorama – tarp Latgalos kalnelių ir miškų vinguriuoja Dauguva <...>*. KP 2009/3, 30–31; *Už miesto [Daugpilio], Dauguvos upės kilpoje, kadaise stovėjo Dinaburgo pilis*. KP 2009/3, 30. Toties ezeru nosaukumu ir daudz vairāk, arī tādu, kuri nav iekļauti vārdnīcās, piemēram, *Po miesto karščio atsipučiama prie Stroų* [=

<sup>9</sup> Šis ezers atrodas uz Rēzeknes un Madonas rajonu robežas, taču pētījumā uzskatīts par Latgales vietvārdu.

*Struopy]* *ežero* <...>. KP 2010/08, 59; *Rytuose tyvuliuoja Sventės ežeras*. KP 2007/10, 72; *Sasalių ežeras nedidelis, greta Daugpilio–Ilūkstės kelio* <...> KP 2007/10, 72 (sal. latv. *Sasaļu ezers*); *Čia [Latgaloje] telkšo du didžiausi Latvijos ežerai – Lubanas ir Razna*. KP 2010/07, 36. Pēdējais no minētajiem ezeriem sastopams arī simboliskajā nosaukumā, tikai šoreiz tas nav pareizi atveidots resp. nav oriģinālrakstībā: *Laikas apsistoti nakvynei. Tad sukame prie prie plataus Razno ežero* [= *Raznos ežeras*], *į poilsinę „Razos gulbis“* [= „*Rāznas gulbis*“] KP 2010/08, 61.

### Kalnu nosaukumi

Gan lietuviešu-latviešu, gan latviešu-lietuviešu **vārdnīcās** atrodams viens Latgales kalna nosaukums: *Saulės kalnas* (latv. *Sauleskalns*) (LLKŽ 1977: 752; 2003: 803; LLV 1995: 602<sup>10</sup>). Atveidojot šis nosaukums ir pārtulkots, kaut gan latviskais saliktenis *Sauleskalns* pēc analogijas ar līdzīgas struktūras nosaukumiem ar beigu daļu *-kalns* būtu jāatveido kā saliktenis. Agrāk tie tika atveidoti ar *-kalnis*, bet pēc jaunākajām normām tiem pievienojama galotne *-as* (Smetonienė 2004: 169). Diemžēl neizdevās atrast šo vietvārdu lietojumā, tāpēc grūti pateikt, vai praktiski šī jaunā prasība tiek ievērota, kā redzams vārdnīcā.

Lietuviešu valodā Latgales kalnu nosaukumi atrasti tikai LA **tūrisma ceļvežos**. Tur to ir samērā daudz, bet daudzi no tiem acīmredzot ir vietējas nozīmes. Par atveides principiem var spriest tikai pēc tā, ka turpat blakus ir latviešu teksts, kur minēti attiecīgie nosaukumi oriģinālvalodā. Tas ļauj konstatēt, ka atveides dažādība ir liela: *Aukščiausi teritorijos taškai yra Didžiajame Liepūkalnyje, Makuonkalnyje, Karatavų kalne* LA 79; *Eglių kalnas* (latv. *Eglūkalns*) LA 83; *Didysis Liepų kalnas* (latv. *Lielais Liepukalns*) LA 91; *Grėbliu kalnas* (latv. *Grebļa kalns*) LA 92. Daži no minētajiem nosaukumiem šķiet samērā nekorekti atveidoti, taču arī latviešu avotos tie ir dažādi fiksēti, piemēram, *Lielais Liepu kalns* un *Lielais Liepukalns* (W), turklāt nevar atnest arī korektūras kļūdas ticamību.

Savukārt **presē** šīs semantiskās grupas vietvārdu dažādība ir lielāka nekā vārdnīcā, bet mazāka nekā ceļvežos, piemēram, *Vieškelis geresnis, nuotaika taip pat, važiuojame į Egliukalną, iškilusį 220 m virš jūros lygio*. KP 2007/10, 72. Īpaši interesanta ir *Mākoņkalna* nosaukuma atveide (tūrisma ceļvedī tas atveidots kā *Makuonkalnis*): *Rytų bangos teliūškuojasi į didelius pakrantės akmenis, iš miglų išnyra Dėbesų kalnas kitame ežero krante*. KP 2010/08, 61. Šis saliktais kalna nosaukums ir pārtulkots (sal. latviešu valodas vārds

<sup>10</sup> 1964. gada vārdnīcā šī kalna nosaukuma nav.

*mākonis* lietuviski vienskaitlī ir *debesis*, kas pēc formas ir homonīms latviešu daudzskaitlim *debesis*). Vēl viens nosaukums, *Melnais kalns*, pieder pie vietvārdiem, kurus bez priekšzināšanām grūti attiecināt uz kādu konkrētu vietu, jo tādā vārdā var tikt saukti daudzi objekti. Taču šoreiz tas ņemts no raksta, kurā ir runa par Latgali, tāpēc iekļauts pētāmajā vietvārdu kopumā: *M e l n a i s k a l n s – Juodajame piliakalnyje yra buvusi alkavietė, greta auga seni qžuolai*. KP 2007/10, 74. Kā redzams citētajā teikumā, tā lietojums atšķiras no iepriekš aplūkotajiem vietvārdiem ar to, ka vispirms teikumā minēta oriģinālvalodas forma, bet pēc tam tas pārtulkots lietuviski, turklāt precizējot kalna veidu – pateikts, ka tas ir pilskalns. Atrasts arī nosaukums, kurš tekstā netika ne atveidots, ne locīts: *Idomesnis La š u k a l n s* [= Lašukalnas], *ant kurio XIX a. pradžioje stovėjusi puošni neogotikinė angliško stiliaus barono Tyzenhauzo pilis*. KP 2007/10, 74.

## Secinājumi

Latviešu-lietuviešu un lietuviešu-latviešu vārdnīcu materiāla analīze liecina, ka dažādu Latgales vietvārdu semantisko grupu – pilsētu un apdzīvotu vietu, upju un ezeru un kalnu – nosaukumi ir iekļauti visās četrās vārdnīcās. Taču acīmredzot liela nozīme ir bijusi ģeogrāfisko objektu nosaukumu daļas apjomam. Latviešu-lietuviešu vārdnīcās šīs daļas lielākas, tāpēc arī Latvijas vietvārdu tajos vairāk: attiecīgi 562 Latvijas vietvārdi un 98 no Latgales (LLKŽ 1977) un 231, no kuriem 41 Latgales (LLKŽ 2003). Ne mazāk svarīgs faktors, kurš varēja ietekmēt vietvārdu skaitu – valoda, tulkošanai no kuras vārdnīca ir paredzēta, resp. Latvijas vietvārdu vairāk ir no latviešu valodas tulkojošajā vārdnīcā. Savukārt lietuviešu-latviešu vārdnīcā ir pavisam 39 Latvijas vietvārdi un tikai 4 no Latgales (LLV 1964), bet jaunākajā izdevumā 98 Latvijas un no tiem 24 Latgales vietvārdi (LLV 1995). Turklāt konstatēts, ka šajā vārdnīcā ne vienmēr precīzi norādīts, kādu objektu nosauc konkrētais vietvārds – reizēm aprobežojas tikai ar vienu norādi.

Atšķirībā no citiem Latvijas vietvārdiem Latgalē ir vairāk nosaukumu, kuri lietojami lietuviskotās formās, jo tās vēsturiskā attīstības gaita ir citādāka nekā pārējā Latvijā. Tas skaidrojams ar vēsturiski izveidojušos kopību ar Lietuvu, tāpēc arī to atveidē izplatītas tradicionālās formas, ir iespēja izvēlēties no vairākām paralēlformām.

Reģiona nosaukums lietuviešu valodā var tikt atveidots divējādi, taču populārāka ir tradicionālā forma *Latgala*. Vienīgi atsevišķās preses izdevumu publikācijās konstatēta forma *Latgalē*, bet simboliskajos nosaukumos lietota latviskā forma *Latgale*.

Latgales pilsētu un apdzīvotu vietu nosaukumi vārdnīcās fiksēti gan tradicionālās, gan atveidotās formās (nereti minētas vairākas), taču to praktiskā lietošana joprojām mēdz būt

kļūdaina, jo acīmredzot par maz tiek ievērotas teorētiskās nostādnes, kā arī izmantotas vārdnīcas. Presē nākas saskarties ar nepareizi atveidotu (vai vispār nelietuviskotu) vietvārdu locīšanas problēmu, kā arī ar atsevišķu burtu nepareizu atveidošanu. Samērā daudz izkropļotu vietvārdu ir tūrisma ceļvežos.

Upju un ezeru nosaukumu semantiskās grupas vietvārdu vārdnīcās ir ļoti maz (vienīgi 1977. gada latviešu-lietuviešu vārdnīcā tie bija 35). Savukārt presē un tūrisma ceļvežos to skaits ir daudz lielāks, īpaši daudz un dažādi ir ezeru nosaukumu (tā acīmredzot mēģināts parādīt, ka Latgale tiešām ir ezeru zeme).

Kalnu nosaukumi, kaut arī to nav daudz, atveidoti īpaši radoši: gan tulkoti, gan lietota oriģinālforma līdās atveidotajai. Atrodamas dažādas tā paša nosakuma formas, taču ne visas atbilst teorētiskajām atveides normām. Šādu dažādību varēja ietekmēt arī variantu pastāvēšana latviešu valodā.

## AVOTI

KP – *Kelionės ir pramogos* (žurnāls).

LA – *Tavas skaistākās brīvdienas Latgalē un Aukštaitijā. Jūs gēriāusias poilsis Latgaloje ir Aukštaitijoje*. Latvijas-Lietuvas pārrrobežu sadarbības programmas 2007.–2013. gadam projekta izdevums.

LLKŽ 1977 – Balkevičius J., Kabelka J. *Latvių-lietuvių kalbų žodynas*. Vilnius: Mokslas.

LLKŽ 2003 – *Latvių-lietuvių kalbų žodynas*. Sud. A. Butkus. Kaunas: Aesti.

LLV 1964 – Bojāte A., Subatnieks V. *Lietuviešu-latviešu vārdnīca*. Red. J. Balkevičs. Rīga: Latvijas Valsts izdevniecība.

LLV 1995 – Balode L., Balkevičs J., Bojāte A., Subatnieks V. *Lietuviešu-latviešu vārdnīca*. Rīga: Zinātne.

ML – *Mokslo Lietuva* (laikraksts).

P – *Vadovas po Latvijā* 2002. *Pažvelk į kaimynus latvius*. Idea Media.

S – *Susipažink su Latvija*. Latvijos turizmo plėtros agentūra, 2004.

ŠK – *Šiaulių kraštas* (laikraksts).

ŠN – *Šiaulių naujienos* (laikraksts).

T – *Turizmas Rytų Aukštaitijoje ir Latgaloje. Vandens malonumai. Tūrisms Rytu Aukštaitijā [= Austrumaukštaitijā] un Latgalē. Ūdens prieki*. Latvijas-Lietuvas pārrrobežu sadarbības programmas 2007.–2013. gadam projekta izdevums.

V – *Veidas* (žurnāls).

W – interneta enciklopēdija *Wikipedia* (adrese: [www.wikipedia.org](http://www.wikipedia.org))

## LITERATŪRA

- Ahero, Antonija (2006). *Angļu īpašvārdu atveide latviešu valodā*. Rīga: Zinātne.
- Balode, Ineta (2010). Citvalodu personvārdu atveide latviešu valodā: problēmas un risinājumi. *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi*. Nr. 5. 4–13.
- Balode, Laimute (2009). Dažas pārdomas par lietuviešu personvārdiem latviešu valodā. *Valodas prakse: vērojumi un ieteikumi*. Nr. 4. 100–111.
- Baluodē, Laimutē, Garšva, Kazimieras (1985). Latvijos gyvenamųjų vietų vardų lietuviškieji atitikmenys. *Kalbos kultūra* 49. 63–73.
- Bankava, Baiba (sast., 2004). *Franču īpašvārdu atveide latviešu valodā. Francija. Beļģija, Šveice. Kanāda*. Rīga: Zinātne.
- Bušs, Ojārs (2008). Īpašvārdi kā problēma valodas politikā. *Etniskums Eiropā: sociālpolitiskie un kultūras procesi: starptautiskās zinātniskās konferences materiāli*. Rēzekne: Rēzeknes Augstskola. 92–96.
- Dobelienē, Regīna (sud., 1998). *Lietuvių kalbos komisijos nutarimai 1977–1998*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- Girdenis, Aleksas (1996). Dar ir dar apie latvių asmenvardžius. *Gimtoji kalba* 2. 4–10.
- Kvašytė, Regina (2003). Latvijos vietovardžiai Lietuvos spaudoje. *Kalbos kultūra* 76. 114–120.
- Kvašite, Regīna (2008). Par Zemgali lietuviski: vietvārdu atveide. *Raksti V. Starptautiskās zinātniskās konferences "Zinātniskie lasījumi Ģ. Eliasa Jelgavas vēstures un mākslas muzejā" materiāli*. Jelgava: Ģ. Eliasa Jelgavas vēstures un mākslas muzejs. 121–130.
- Kvašite, Regīna (2005). Latviešu īpašvārdu lietošana lietuviešu valodā. *Valoda–2005. Valoda dažādu kultūru kontekstā*. Daugavpils: Saule. 41–46.
- Salmiņa, Valda (2009). *Armēņu īpašvārdu atveide latviešu valodā*. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
- Smetonienē, Irena (2004). Dēl Valstybinės lietuvių kalbos komisijos prie Lietuvos Respublikos Seimo 1997 m. birželio 19 d. nutarimo Nr. 60 „Dēl lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos“ pakeitimo. *Kalbos kultūra* 77. 169–170.
- Staburova, Jelena (2006). *Ķīniešu valodas īpašvārdi un to atveide latviešu valodā. Teorētiskie un praktiskie aspekti*. Rīga: Jāņa Rozes apgāds.
- Urbutis, Vincas (2007). *Lietuvių kalbos išdavystė*. Vilnius: Margi raštai.
- Pupkis, Aldonas (sud., 2002). *Vietovardžių žodynas*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos institutas.
- VPSV (2007). *Valodniecības pamatterminu skaidrojošā vārdnīca*. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.